

Σύγκριση/Comparaison/Comparison

Τόμ. 5 (1993)

Ψυχαναλυτική Διαδικασία και Θέατρο: Το Εσωτερικό Ταξίδι στο Έργο Τίτα-Λου της Catherine Anne

Πίτσα Εξάρχου

doi: [10.12681/comparison.10721](https://doi.org/10.12681/comparison.10721)

Copyright © 2016, Πίτσα Εξάρχου

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Εξάρχου Π. (2017). Ψυχαναλυτική Διαδικασία και Θέατρο: Το Εσωτερικό Ταξίδι στο Έργο Τίτα-Λου της Catherine Anne. *Σύγκριση/Comparaison/Comparison*, 5, 161–168. <https://doi.org/10.12681/comparison.10721>

Ψυχαναλυτική Διαδικασία και Θέατρο
Το Εσωτερικό Ταξίδι στο Έργο *Τίτα-Λου*
της Catherine Anne

Ο ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ CATHERINE ANNE ΤΙΤΑ-ΛΟΥΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ θεωρηθεί μια ιστορία μύησης στη ζωή μέσα από την εσωτερική αναζήτηση. Η προσέγγιση αυτής της ερμηνείας θα γίνει με βάση δύο άξονες: (α') εξετάζοντας τις συνθήκες της εσωτερικής αυτής διεργασίας και (β') αποκαλύπτοντας τους ρόλους των δύο γυναικών καθώς και τη σχέση μεταξύ τους.

Ο μύθος περιγράφει δύο αδελφές, την Τίτα και τη Λου, που είναι τυφλή, να μένουν μόνες όταν πεθαίνει ο πατέρας τους. Στα χέρια τους υπάρχει ένα γράμμα του που τις συμβουλεύει να πουλήσουν τα πάντα και να φύγουν για να ψάξουν κάποιον Λε-Ντου που «καταπιανόταν μ' ένα σωρό μαντζούνια και μαγικά. Ήταν μεγάλος θεραπευτής [...]. Ερχόταν από μακριά, από τη Σικελία, έλεγε. Ένα νησί μέσα στην ακίνητη θάλασσα [...]. Αυτός θα γιατρέψει τις πληγές σας».¹

Η ανακοίνωση του ταξιδιού των δύο γυναικών προαναγγέλλει όλα τα τυπικά χαρακτηριστικά ενός τελετουργικού σχήματος: περάσματα του σώματος και της ψυχής από τη μια κατάσταση στην άλλη, μεταμορφώσεις σ' ένα επίπεδο κοσμικό μέσα στο σκοτάδι και στο φως. Ο ίδιος συμβολισμός του ταξιδιού συμπυκνώνεται, όπως λέει το *Dictionnaire des symboles*, στην «αναζήτηση της αλήθειας, [...] της αθανασίας, στην αναζήτηση και την ανακάλυψη ενός πνευματικού κέντρου».²

Υποκινητής αυτού του υπαρξιακού οδοιπορικού είναι ο ίδιος ο πατέρας των δύο γυναικών:

ΛΟΥ: Απίθανε μπαμπά!

ΤΙΤΑ: Δε σκέφτηκες ποτέ ότι όλα αυτά μπορεί να τα επινόησε μόνο και μόνο για να μας σπρώξει μακριά: Όλη αυτή την ιστορία, την πέτρα, τον Λε-Ντου... Τι πιστεύεις εσύ; [σ. 44]

Ο πατέρας μέσα στο σχήμα του προστάτη-αρσενικού παίζει τον οικογενειακό ρόλο δικαιολογώντας το αρχέτυπο του κυρίου, συμβολίζοντας τον ουρανό και προτάσσοντας τη δίκαιη και σοφή υπεροχή.³ Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι ο πατέρας δεν υπάρχει σαν παρουσία στο έργο όπως δεν υπάρχει και καμία άλλη αντρική φιγούρα. Οι φωνές τους στο μαγνητόφωνο, καθώς και ο καθοριστικός ρόλος που παίζουν σ' αυτή τη μυητική πορεία των γυναικών αρκούν σαν μοναδικές μαρτυρίες της συνεχούς επέμβασής τους στις μεταμορφώσεις της Τίτα και της Λου.

Ο Λε-Ντου παρουσιάζεται από τον πατέρα ως ένας μάγος, ένας θαυματοποιός, απαραίτητος σαν ο σκοπός της οδύσσειας του ταξιδιού για το νησί. Ο πατέρας τον φοβάται, τον διώχνει από το σπίτι: «Αν σε ξαναδώ στα μέρη μας», γράφει στο γράμμα του, «σ' αφάνισα» (σ. ΙΙ). Όμως ξέρει καλά ότι ο Λε-Ντου θα είναι ο καθοδηγητής στη μυητική διαδικασία της εσωτερικής αναζήτησης των δύο γυναικών. Τον παρουσιάζει ως μάγο που, σύμφωνα με το *Dictionnaire des symboles*, «επιφορτίζεται με τις σκοτεινές δυνάμεις του ασυνειδήτου [...], είναι η αντίθεση της ιδεώδους εικόνας του πατέρα και του δημιουργού: είναι η διεφθαρμένη δύναμη της δύναμης, η μορφή της νύχτας του chaman».⁴

Για να βρουν όμως τον Λε-Ντου, η Τίτα και η Λου πρέπει να έχουν μαζί τους τη μικρή πέτρα που τους άφησε ο πατέρας τους. Του την είχε δώσει ο Λε-Ντου και του είχε πει: «Όταν με πλησιάζεις θα ζεσταίνεσαι. Σε κάθε βήμα που θα σε φέρνει κοντά μου, η πέτρα θα γίνεται πιο ζεστή» (σ. ΙΙ). Αυτή η πέτρα-ανιχνευτής της μυητικής διαδικασίας θα συμπυκνώσει με τις «μαγικές» της δυνάμεις τις μορφές μιας πλειάδας αντιθέτων, όπως του κρύου και της ζέστης, της νύχτας και της μέρας, του ying και του yang, του συνειδητού και του ασυνειδήτου. Όλες δηλαδή τις μορφές της εσωτερικής κατάδυσης στο σκοτάδι και της ανάδυσης στο φως που επιβάλλει η εμπειρία της μύησης. Αυτή η ζέστη που περιγράφει ο Λε-Ντου δεν είναι παρά μια εικόνα της libido, όπως λέει ο Jung, που κάνει κάποιον «να ωριμάσει βιολογικά και πνευματικά».⁵ Ο Bachelard αφιερώνει στην *Ψυχανάλυση της Φωτιάς* ολόκληρο κεφάλαιο όπου ασχολείται με τους ψυχολογικούς δεσμούς της φωτιάς και της σεξουαλικότητας. Εξάλλου, η Τίτα και η Λου έχουν φτάσει σε κάποια ηλικία, είναι ανέραστες, και σε ένα πρώτο επίπεδο η αναζήτηση της

γυναικείας ταυτότητας μέσα από τη συνάντηση με το αρσενικό είναι αναπόφευκτη για την εσωτερική τους ανύψωση.

Στο έργο το ταξίδι εξελίσσεται μέσα σε 12 σκηνές, ενδεικτικός αριθμολογικός συμβολισμός που χαρακτηρίζει ακριβώς αυτή τη μυητική διεργασία του κοσμικού ταξιδιού των δύο γυναικών. Το δώδεκα είναι ένας αριθμός που αντιπροσωπεύει «το σύμπαν στην κυκλική χωρο-χρονική εξέλιξη του [...]. Είναι ο αριθμός της ολοκλήρωσης, ενός τελειωμένου κύκλου».⁶

Η Τίτα και η Λου ξεκινούν φορτωμένες με πολλές αποσκευές.

ΤΙΤΑ: Γρήγορα! Είμαστε πολύ φορτωμένες.

ΛΟΥ: Πάρα πολύ!

ΤΙΤΑ: Πάρα πάρα πολύ.

ΛΟΥ: Μα τι κουβαλάμε! [σ. 13]

Φορτωμένες με αυτό το «επιπλέον βάρος ψεύτικων αξιών»,⁷ αρχίζουν το ταξίδι τους με το τρένο, ένα μέσο που συμβολίζει όλη αυτή τη συνειδητή μεταφορά σε μια καινούρια ζωή, παράλληλα με την ψυχική εξέλιξη.⁸

Η μύηση έχει αρχίσει. Το φως και το σκοτάδι συνυπάρχουν και εναλλάσσονται σ' αυτή την πορεία μέσα στο σύμπαν: «Το τρένο πάει όλο και πιο γρήγορα. Ο ήλιος χτυπάει τα πρόσωπα ανάμεσα από τα δέντρα. Σκιά-φως, σκιά-φως...» (σ. 14). Όπως το φως διαδέχεται το σκότος, έτσι και η άνοδος διαδέχεται την κάθοδο, ο ουρανός τη γη. Το αεροπλάνο, ως σύμβολο ανύψωσης, απελευθερώνει την ύπαρξη από τη γήινη υπόστασή του, την οδηγεί σε μια πνευματική ανάταση που μοιάζει με έκσταση, ίσως με έναν «μικρό θάνατο».⁹

ΛΟΥ: Πόσο δύσκολα ξεκολλάς από τη γη. Μπρρ! Ακόμα νοιώθω ένα μεγάλο χέρι να μου πιέζει το στήθος, εσύ; [σ. 15]

Από τη γη στον ουρανό και πάλι στη γη, σ' ένα νησί, η Τίτα και η Λου ακολουθούν τους σταθμούς μιας αρχέγονης πορείας μεταμόρφωσης. Αναζητούν «ένα νησί μέσα στην ακίνητη θάλασσα», γεγονός που φέρνει συνειρμικά στο νου ένα γιαπωνέζικο κοσμογονικό μύθο που αναφέρεται στην πρώτη φάση της δημιουργίας: «ένα μικρό ακίνητο και όμορφο νησί κυκλωμένο από τη θάλασσα και στο κέντρο αυτού του νησιού ένας βράχος. Από αυτόν τον βράχο θα γεννηθούν οι θεοί και η γέννησή τους συμβολίζει τα διάφορα στάδια της οργάνωσης του κόσμου [...]. Από τη στιγμή που χωρίζονται, ο Ουρανός και η Γη εκδηλώνονται με την ανθρώπινη μορφή ενός αρσενικού και μιας γυναίκας».¹⁰

Σ' αυτό το νησί θα γίνει η αναζήτηση του Είναι, γιατί το νησί είναι κατ' εξοχήν το σύμβολο «ενός αρχέγονου πνευματικού κέντρου». ¹¹ Εδώ θα ψάξουν για το αιώνιο αρσενικό, εδώ θα πεθάνει κάθε τι που έχει σχέση με την ανωριμότητα της παιδικής ηλικίας, εδώ θα αναδυθεί κάθε τι που έχει σχέση με τη γονιμότητα και την ολοκλήρωση. ¹²

Αναφορικά τώρα με τους ρόλους των δύο γυναικών, μένει κανείς στο γεγονός ότι η Λου είναι τυφλή και σαν ηρωίδα συγκεντρώνει όλες τις αρετές ενός πολυδιάστατου και ενδιαφέροντος χαρακτήρα. Είναι «ο εμπνευσμένος, ο ποιητής, ο θαυματουργός, ο προφήτης». ¹³ Η συγγραφέας της χαρίζει μια εσωτερική όραση που διαπερνά την εξωτερική εικόνα των πραγμάτων συναντώντας έναν άλλο μυστικό κόσμο. Η φαντασία της έχει τα δικά της χρώματα, το δικό της φως και σκοτάδι.

ΛΟΥ: [...] Εέρεις Τίτα, έχω τα δικά μου χρώματα. Κίτρινο χαρούμενο, γαλάζιο ζεστό, κόκκινο καυτό, πράσινο αυστηρό και μυτερό. Το πορτοκαλί είναι στρογγυλό, το μαύρο κατηγορικό. Τα μάτια μου είναι κλειστά αλλά μέσα σ' αυτό το κλειστό υπάρχουν τα πάντα, το φως, το σκοτάδι... Καταλαβαίνεις; Όταν είμαι κοντά στη φωτιά και σηκώνω το χέρι μπροστά στο πρόσωπό μου, η σκιά στο μάγουλό μου είναι το κρύο. [σ. 35-36]

Η τυφλή Λου συμβολίζει τη βαθύτερη πλευρά του ασυνειδήτου της γυναίκας που ενσαρκώνει η Τίτα. Έτσι η Λου ζει τη νύχτα της γνώσης και του Γίγνεσθαι μέσα στο σκοτάδι που ταυτίζεται με την αρχετυπική διάσταση του Είναι. Εξάλλου οι ποιητές είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοποιημένοι «σ' αυτή τη σκοτεινή πλευρά, την τυφλή και ανήσυχη που ενδύεται η ασυνείδητη υπόσταση της ψυχής». ¹⁴

Δεν μπορεί επίσης να αγνοηθεί το γεγονός ότι η συγγραφέας παρουσιάζει τη Λου ως αδελφή της Τίτα. Κοινή πορεία ζωής, κοινές μνήμες, κοινή ιστορία, αμοιβαία εξάρτηση. Σαν να γίνεται ένας εσωτερικός μονόλογος. Ακόμη και στο επίπεδο των αισθήσεων υπάρχει ένας παράλληλος συγχρονισμός κινήσεων και αντιδράσεων, μια τέλεια ταύτιση σωμάτων. «Η Λου και η Τίτα κολλάνε η μια στην άλλη» (σ. 25). Ακόμη και όταν χάνονται, η Λου βρίσκεται στο δωμάτιο και η Τίτα τρέχει στην πόλη: υπάρχουν ταυτόχρονες παύσεις και αναζητήσεις ψυχής και σώματος και των δύο: «Ξαφνικά η Λου σταματά το τραγούδι. Η Τίτα σταματά απότομα το τρέξιμο. Η Λου στο δωμάτιο ξαπλώνει. Η Τίτα σαν να της έκαναν μάγια ξαπλώνει και αυτή. [...] Σηκώνονται ταυτόχρονα, ψάχνοντας η μια την

άλλη. *Κανείς. Ξαναξαπλώνουν [...]*» (σ. 27). Η μοναδική στιγμή που η Τίτα φαίνεται να υπάρχει μόνη αυτή, σ' ένα σώμα, είναι όταν νανουρίζει τον εαυτό της.

ΤΙΤΑ: Κοιμήσου τώρα. Κοιμήσου γλυκιά μου. Κοιμήσου αγάπη μου. Αγαπημένη μου. Σύχασε. Κοιμήσου. [σ. 59]

Η Τίτα βυθίζεται στο σκότος και επαναφέρει στο φως το άλλο κομμάτι του εαυτού της.

ΤΙΤΑ: Μικρούλα μου, αγάπη μου, χαρά μου, θησαυρέ μου, άνοιξε τα μάτια. Ξύπνα, Τίτα, ξύπνα! Μη φοβάσαι. Άνοιξε τα μάτια. Τίτα! Ξύπνα! [σ. 60]

Η Τίτα στον εσωτερικό της μονόλογο, δηλαδή σ' αυτό το ταξίδι της εξατομίκευσής της, συνομιλεί με την αρσενική πλευρά του ασυνείδητου της (animus) που ενσαρκώνει η Λου. Η Τίτα και η Λου αποτελούν τις δύο πλευρές, την αρσενική και θηλυκή της ψυχής. Ο Jung, απ' όλους τους σύγχρονους ψυχαναλυτές, έδειξε ότι «ο ανθρώπινος ψυχισμός είναι, στο πρωτότυπό του, ανδρόγυνο [...]. Το ασυνείδητο κρατά λοιπόν μέσα μας δυνάμεις ανδρογυνισμού».¹⁵

Η Τίτα στο χρόνο που διαρκεί αυτό το μυητικό ταξίδι γίνεται η δυάδα αντιμετωπίζοντας το ασυνείδητο. Ο αγώνας είναι οδυνηρός και η ύπαρξη του ενός προϋποθέτει την ύπαρξη του άλλου. Το ασυνείδητο έχει δύο όψεις, η μία είναι εποικοδομητική, η άλλη καταστροφική. Έχει ανάγκη από το συνειδητό για να υπάρξει. Όμως μπορεί να στραφεί εναντίον του και να το καταστρέψει σαν μια μητέρα που καταβροχθίζει και αδιαφορεί για το άτομο.¹⁶ *«Σιωπή. Κοιμούνται. Η Λου ανοίγει διάπλατα τα μάτια, κοιτάζει την Τίτα, σηκώνεται, πλησιάζει την Τίτα. Πνίγει την Τίτα με την κουβέρτα της [...]*» (σ. 28). Και πιο κάτω (σ. 41):

ΛΟΥ: Αφού δεν θες να μιλάς, θα σου κόψω τη γλώσσα, μικρούλα μου, και θα την καρφώσω ενώ θα στάζει ακόμη αίμα στο τσιγκέλι του χασάπη...

Τραγική η συνάντηση του Εγώ με το ασυνείδητο, τόσο που στη φαντασία της Λου παίρνει τις διαστάσεις πολέμου. Η Λου σαν ένας άλλος προφήτης προβλέπει την εξέλιξη, την περιεργη μεταμόρφωση της ψυχής.

ΛΟΥ: Τι είναι;
ΤΙΤΑ: Δεν ξέρω.
ΛΟΥ: Πόλεμος.

ΤΙΤΑ: Πόλεμος; [...]

ΤΙΤΑ: Δεν κηρύσσεται έτσι ένας πόλεμος.

ΛΟΥ: Δεν μπορείς να ξέρεις.

ΤΙΤΑ: Μα πόλεμος ανάμεσα σε ποιους;

ΛΟΥ: Δεν μπορείς να ξέρεις. [σ. 22]

Λίγο αργότερα:

ΤΙΤΑ: Φυλάξου!

ΛΟΥ: Τι σκαρφίστηκες πάλι;

ΤΙΤΑ: Επιτίθεμαι. Φυλάξου. [σ. 39, 40]

Βέβαια δεν πρόκειται για κάποιο πραγματικό πόλεμο. Πρόκειται για τη «μάχη που κάνει ο άνθρωπος μέσα του. Είναι η αντιμετώπιση των σκοταδιών και του φωτός μέσα του. Τελειώνει με το πέρασμα από την άγνοια στην γνώση».¹⁷ Η Τίτα παίζει με το ασυνείδητό της σε μια προσπάθεια να ξεορκίσει τους φόβους της, όμως το ασυνείδητο είναι πάντα ο εχθρός που ξεφεύγει, αυτός που πάντοτε θέλουμε να εξοντώσουμε αλλά συγχρόνως μας στηρίζει.¹⁸

Στην πόλη που βρίσκονται, μια «μητέρα» στην σύγχρονη ανάλυση, η Τίτα και η Λου, ακολουθώντας το σχήμα της μύησης διαγράφουν την πορεία τους μέσα από τα τείχη της. Έτσι βρίσκονται και στη Λαϊκή Αγορά, έναν «τόπο γονιμότητας, ουράνιας επιρροής [...], έναν τόπο συνάντησης και ισορροπίας του ying και του yang [...], εικόνα μιας πνευματικής κατάστασης ή ενός βαθμού μιας μνητικής κλίμακας».¹⁹

Η αντρική φωνή που ακούγεται ανήκει στο αρσενικό που καθορίζει σημαντικά το τελετουργικό πλαίσιο στην εξέλιξή του. Είναι ο Λε-Ντου, το αιώνιο αρσενικό, είναι η Λου, το σκοτεινό ασυνείδητο, ο animus της Βεατρίκης-Τίτα, της αιώνιας γυναίκας του Δάντη. Η Τίτα βρίσκεται αντιμέτωπη με τον ανδρογυνισμό της ψυχής, τον ανδρογυνισμό του κόσμου, αυτήν την κατ' εξοχήν δυάδα που σαν «σύμβολο ενότητας» ισορροπεί τα αντίθετα στοιχεία και τα εντάσσει μέσα σε μια ρυθμική οπτική του σύμπαντος.²⁰ Σε σχέση με τον ανδρογυνισμό της ψυχής, θα μπορούσε κανείς να κάνει έναν παραλληλισμό των 12 σκηνών του μνητικού ταξιδιού με τις 12 γκραβούρες του βιβλίου του Jung, *Die Psychologie der Uebertragung*, Zurich 1946, τις οποίες δανείστηκε από ένα παλιό βιβλίο αλχημείας, το *Rosarium Philosophorum*: «Αυτές οι δώδεκα γκραβούρες είναι όλες εικονογραφήσεις της αλχημικής ένωσης του βασιλιά και της βασίλισσας. Αυτός ο "βασιλιάς" και αυτή η "βασίλισ-

σα" βασιλεύουν στον ίδιο ψυχισμό, είναι οι μεγαλειότητες των ψυχολογικών δυνάμεων, οι οποίες, χάρη στο Έργο, θα βασιλέψουν πάνω στα πράγματα. Ο ανδρογυνισμός του ονειροπόλου θα προβληθεί σ' έναν ανδρογυνισμό του κόσμου [...]. Στις 4 από τις 12 γκραβούρες του *Rosarium Philosophorum*, η ένωση του βασιλιά και της βασίλισσας είναι τόσο τέλεια, που δεν έχουν παρά μόνο ένα σώμα. Ένα μόνο σώμα που κυβερνάται από δύο εστεμμένες κεφαλές. Ωραίο σύμβολο της διπλής ύψωσης του ανδρογυνισμού [...]. Δείχνει την ύψωση του animus και της anima».²¹

Η Τίτα, στο χρόνο που διάρκεσε το δύσκολο αυτό ταξίδι της ψυχής της, έκανε μια βαθιά κατάδυση αυτογνωσίας συναντώντας όλα τα ένστικτα και τον φανταστικό τους κόσμο, όλες τις άγνωστες δυνάμεις που λόχευαν μέσα της, όλες τις φοβίες που πρόβαλαν από το βασίλειο του ασυνειδήτου της. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι οι χώροι διαδραματίσεως αυτού του εσωτερικού αγώνα της Τίτα είναι ένα ξένο, μακρινό νησί, ένα απρόσωπο, χωρίς μνήμες, δωμάτιο ξενοδοχείου. Είναι απαραίτητη η απομάκρυνση από το βασίλειο της παιδικής ηλικίας, από τον παράδεισο της πατρικής φροντίδας. Η Τίτα χωρίζει από όλα όσα τη συνδέουν με το παρελθόν για να ακολουθήσει την πορεία της στην ολοκλήρωση, όσο διαρκεί αυτό το ταξίδι.

Και φυσικά αυτό το ταξίδι μύησης μπορεί να γίνει κάποια στιγμή στη ζωή του ανθρώπου, για ώρες, για μέρες, για κάποιες φορές. Κανείς δεν ξέρει. Είναι οδυνηρό. Είναι μια κατάσταση όπου το άτομο γίνεται η δυάδα που παλεύει, είναι ίσως μια μορφή τρέλας που δεν μπορεί να κρατήσει για πάντα. Έτσι και η Τίτα γνωρίζει τη Λου, το ασυνειδήτό της, μακριά από την πατρική εστία, μέσα στον κίνδυνο και στο σκοτάδι, συγκρούεται για να κατακτήσει την αυτογνωσία μέχρι του σημείου που η τελετουργία αυτή ορίζει το τέλος της. Είναι το σημείο όπου γίνεται η μοιρασιά, ο χωρισμός, γίνεται η επαναφορά της Τίτα στο άτομό της, γίνεται η επαφή με τον κόσμο που την περιβάλλει.

Η κατάδυση στο σκοτάδι πήρε να τελειώνει· το φως της μέρας περιμένει το άτομο να αναδυθεί μόνο του μακριά από την «αβυσσαλέα περιοχή του ασυνειδήτου όπου κινούνται τα χταπόδια».²²

Σ η μ ε ι ώ σ ε ι ς

1. Catherine ANNE, *Τίτα-Λου. Θέατρο II*, μτφρ. Νικηφόρος Παπανδρέου, Αθήνα:

Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών, 1993, σ. 10.
2. Jean CHEVALIER / Alain GHEERBRANT,

- Dictionnaire des symboles*, Παρίσι: éd. Robert Laffont et Jupiter, 1985: «Voyage».
3. Πρβλ. ΣΤΟ ΙΔΙΟ: «Père».
 4. ΣΤΟ ΙΔΙΟ: «Sorcier».
 5. ΣΤΟ ΙΔΙΟ: «Chaleur».
 6. ΣΤΟ ΙΔΙΟ: «Douze».
 7. ΣΤΟ ΙΔΙΟ: «Train».
 8. Πρβλ. *αντ.*
 9. Πρβλ. ΣΤΟ ΙΔΙΟ: «Avion».
 10. Mircea ELIADE, *Mythes, rêves et mystères*, Παρίσι: Gallimard [Folio/essais], 1957, σ. 222.
 11. CHEVALIER/GHEERBRANT: «Île».
 12. Πρβλ. ELIADE, *ό.π.*, σ. 267.
 13. CHEVALIER/GHEERBRANT: «Aveugle».
 14. Gilbert DURAND, *Les Structures Anthropologiques de l'imaginaire*, Παρίσι: Dunod, 1922, σ. 102.
 15. Gaston BACHELARD, *La Poétique de la rêverie*, Παρίσι: D.U.F., 1960, σ. 50.
 16. CHEVALIER/GHEERBRANT: «Mère».
 17. ΣΤΟ ΙΔΙΟ: «Guerre».
 18. C.G. JUNG, *Dialectique du Moi et de l'inconscient*, Παρίσι: Gallimard, 1964, σ. 9.
 19. CHEVALIER/GHEERBRANT: «Marché».
 20. Πρβλ. DURAND, *ό.π.*, σσ. 337-338.
 21. BACHELARD, *ό.π.*, σσ. 67-68.
 22. Camille AMARY, Εισαγωγή στο *Jardin des délices*. Théâtre VI: Arrabal, Παρίσι: Bourgois, 1969, σ. 11.

S o m m a i r e

Pitsa EXARCHOU, *Procédure psychanalytique et théâtre: Le Voyage intérieur dans Tita-Lou de Catherine Anne*

Εν étudiant la pièce de Catherine Anne, on découvre que le voyage de deux soeurs, Tita et Lou, annonce tous les rituels de leur initiation à la vie.

Le but du voyage, pendant lequel se déroule l'action, c'est une île, loin de la sécurité de la maison natale. Tita devient la dualité, elle se plonge dans les ténèbres de son âme et fait la connaissance de la plus profonde part de l'inconscient, symbolisé par Lou, qui est aveugle. La sortie à la lumière marque la fin du voyage et en même temps le «retour» de Tita à elle-même.

Examinées sous cet aspect, les 12 scènes du voyage intérieur sont associées, à des degrés divers, à une procédure psychanalytique qui imprègne la pièce.

